

YANGI O'ZBEKISTONDA XALQARO BAG'RIKENGLIK TAMOYILI

Inomjonov Husniddin Islomjonovich

Namangan davlat universiteti

Tarix yo'nalishi magistranti

Annotatsiya:

Ilmiy maqolada xalqimizning qadimiy qadriyatlaridan bo'lgan millatlar o'rtasidagi totuvlik va bag'rikenglikni mustahkamlash uchun so'nggi yillarda berilayotgan e'tibor, amalga oshirilayotgan ishlar hamda xalqaro darajada yurtboshimiz tomonidan ilgari surilgan tashabbus haqida.

Tayanch so'zlar: millatlararo totuvlik, konfessiya, diniy bag'rikenglik, Do'stlik bog'i, "Harakatlar strategiyasi", Xalqlar do'stligi kuni, BMT

Bizning qadimiy va sahovatli zaminimizda ko'p asrlar davomida turli millat va elat, madaniyat va din vakillari tinch-totuv yashab kelgan.

Sh.M. Mirziyoyev

Yangi O'zbekistonni har tomonlama rivojlantirish hamda dunyo hamjamiyatida o'zining munosib mustahkam o'rniga ega bo'lishi uchun mamlakatimiz hayotining barcha sohalarida keng ko'lamdagi islohotlar amalga oshirilmoqda. Muhtaram prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy, madaniy, diniy va boshqa ko'plab yo'nalishlarda islohot loyihalari yurtimiz hayotiga tatbiq etilmoqda. O'z navbatida yuksak qadriyatlarimizdan bo'lgan millatlararo totuvlik va bag'rikenglik tamoyilini mustahkamlash uchun o'ziga xos alohida e'tibor qaratilmoqda.

Bugungi globallashuv jarayonida jamiyatda bag'rikenglik siyosatini ta'minlash jahon hamjamiyati oldida turgan muhim vazifaga aylangan. YUNESKO tashkiloti tomonidan 1995-yil 16-noyabrda "Bag'rikenglik tamoyillari" deklaratsiyasi qabul qilingani ham ushbu masala naqadar dolzarb ekanligini ko'rsatadi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) Bosh Assambleyasining qaroriga binoan 1997-yildan boshlab 16-noyabr Xalqaro bag'rikenglik kuni sifatida nishonlanadi.

Bugungi kunda dunyoda 200 dan ortiq davlatlar mavjud. Bu davlatlarda ikki mingdan ortiq millat va elatlar istiqomat qiladi. Dunyo davlatlari orasida monoetnik va polietnik, ya'ni bir millatli hamda ko'p millatli davlatlar mavjud bo'lib, yurtimiz O'zbekiston polietnik davlatlar qatoriga kiradi. Statistika e'tibor qaratadigan bo'lsak mamlakatimizda 1897-yilda 70 ta millat vakili, 1927-yilda 90 ta millat vakili, 1959-yilda 113 ta millat vakili yashagan bo'lsa, hozirgi kunda

136 ta millat vakili istiqomat qilmoqda. Bundan tashqari bugungi kunda yurtimizda 140 dan ortiq milliy madaniy markaz, 16 ta diniy konfessiyaga tegishli 2300 ga yaqin diniy tashkilotlar faoliyat olib bormoqda. Mamlakatimiz rahbari “Agar O‘zbekistonda faoliyat ko‘rsatayotgan har bir milliy madaniy markaz faollari o‘zlarining tarixiy vatanlari bilan madaniy-gumanitar sohadagi munosabatlarni yanada faol rivojlantiradigan bo‘lsa, o‘ylaymanki, maqsadga muvofiq bo‘ladi”¹ deb ta‘kidlagan edilar. Ona yurtimizda har bir din vakillarini hurmat qilib ularga yetarli darajada shart-sharoitlar yaratilmoqda va erkinlik berilmoqda. Mamlakatimizdagi turli xil millat va elatlarning do‘stligini yanada mustahkamlash uchun alohida e‘tibor berilmoqda. Yurtboshimizning taklif hamda tashabbuslari bilan Respublika Baynalmilal madaniyat markazi o‘zining ko‘plab tadbirlarini o‘tkazib kelayotgan bog‘ni “Do‘stlik bog‘i” deb nomlandi. Yurtimizdagi turli millat va elat hamda din vakillarining tinch-totuv va inoqlikda hayot kechirishi yurtboshimiz hamda hukumatimiz tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar natijasi desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Hattoki mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarga dunyodagi yetakchi davlat hamda tashkilot vakillari ham yuksak baho berishmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida Shavkat Mirziyoyev prezidentlikka saylanganidan so‘ng esa millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglikka e‘tibor yanada kuchaydi. Yurtboshimiz o‘z ma‘ruzalarida “Aholi bilan doimiy muloqot qilish, ularning qonuniy talablari, so‘rov va takliflarini amalga oshirish aniq choralar ko‘rishni men o‘zim uchun eng muhim va ustuvor vazifa deb bilaman”² deb ta‘kidlagan edilar. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha “Harakatlar strategiyasi” loyihasi qabul qilingan edi. Mazkur “Harakatlar strategiyasi” islohotlar loyihasining 5-bandi “Xavfsizlik, millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglikni ta‘minlash hamda chuqur o‘ylangan, o‘zaro manfaatli va amaliy tashqi siyosat” deb nomlangan edi. “Harakatlar strategiyasi” dan ko‘rinib turibdiki, respublikamizni rivojlantirishning 5 ta ustuvor yo‘nalishlaridan birida millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglikka urg‘u berilmoqda. Bu ham albatta, xalqimizning qadriyatlarini mustahkamlash, mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish hamda fuqarolarimiz murojaatlariga munosib tarzda e‘tibor qaratishdir. Bundan tashqari muhtaram yurtboshimiz tomonidan 2019-yil 15-noyabr kuni “Millatlararo munosabatlar sohasida O‘zbekiston Respublikasi davlat siyosati konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” nomli 5876-sonli Prezident Farmonining qabul qilinishi ham ushbu sohaga berilayotgan e‘tiborning yana bir namunasi hisoblanadi. Ushbu farmon ijrosi doirasida mamlakatimizda har yili “Bag‘rikenglik haftaligi” tashkil

¹ Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat‘iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. -T.,2017.- B. 300.

² Mirziyoyev Sh. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T., 2016.-B. 17.

etiladi. “Bag’rikenglik haftalgi”ni o’tkazishdan maqsad jamiyatimizda do’stlik va bag’rikenglik muhitini mustahkamlash, yoshlarni Vatanga muhabbat va sadoqat, milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarni hurmat qilish ruhida tarbiyalash, xorijiy mamlakatlar bilan do’stlik aloqalarini rivojlantirishdan iborat. Yurtboshimizning tashabbuslari bilan 30-iyul mamlakatimizda “Xalqlar do’stligi kuni” sifatida nishonlana boshlandi. Bu ham albatta vatanimiz hududida istiqomat qilayotgan ko’plab millat va elatlarni yanada yaqinlashtirish hamda ular o’rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash maqsad qilindi.

Bugungi globallashuv jarayonida jamiyatda bag’rikenglik siyosatini ta’minlash jahon hamjamiyati oldida turgan muhim vazifaga aylangan. Muhtaram yurtboshimiz nafaqat mamlakatimizda, balki butun dunyoda millatlararo totuvlik va diniy bag’rikenglikdagi o’zgarishlarga o’zlarining munosib hissalarini qo’shmoqdalar. Jumladan, O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2017-yil 19-sentabr kuni BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida bag’rikenglik va o’zaro hurmatni qaror toptirish, diniy erkinlikni ta’minlash, e’tiqod qiluvchilarning huquqlarini himoya qilish, ularning kamsitilishiga yo’l qo’ymaslikka ko’maklashishga qaratilgan “Ma’rifat va diniy bag’rikenglik” deb nomlangan maxsus rezolyutsiyani³ taklif etishi hamda ushbu muhim rezolyutsiyaning 2018-yil 12-dekabrda 73-sessiyada BMT ga a’zo ko’plab davlatlar tomonidan ma’qullanishi va bu muhim xalqaro hujjatni qabul qilinishi nafaqat bizning xalqimiz, balki butun dunyo xalqlari uchun o’ziga xos yangilik bo’ldi. 2020-yil 13-oktyabr kuni BMT Bosh Assambleyasi sessiyasida bo’lib o’tgan saylovlarida O’zbekiston milliy davlatchiligimiz tarixida ilk bor BMT ning Inson huquqlari bo’yicha kengashi a’ziligiga uch yil muddatga 2021-2023-yillarga saylandi. Mamlakatimiz uchun BMT ga a’zo 193 ta davlatdan 169 ta davlat ovoz berdi. Bu ham yurtimizda millati va dinidan qat’i nazar inson huquqlarini ta’minlashga qaratilgan, shu jumladan millatlararo totuvlik va diniy bag’rikenglik sohasida olib borilayotgan siyosatning e’tirofi desak mubolag’a bo’lmaydi. Bu sohalardagi amalga oshirilgan o’ziga xos tashabbuslar mustaqil davlatimizni naqadar millatparvar va tinchliksevar xalq ekanini isbotlamoqda hamda dunyo hamjamiyatida o’zimizning munosib o’rnimiz borligini bildirib qo’ymoqda.

Yangi O’zbekistonning 2022-2026-yillarga mo’ljallangan “Taraqqiyot strategiyasi” ning 5-bandi Ma’naviy taraqqiyotni ta’minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish deb nomlandi. Ushbu bandning maqsadlaridan biri jamiyatda millatlararo totuvlik va dinlararo bag’rikenglik muhitini mustahkamlash deb nom oldi. Yangi O’zbekistonni barpo qilishda bag’rikenglik tamoyiliga amal qilgan holda insonlarning huquq va erkinlarini hurmat qilish hamda ko’p millatli yurtimiz aholisining o’zaro hamjihatlida farovon hayot kechirishi uchun barcha

³ rezolyutsiya (lot. resolutio — qaror) — 1) yig’ilish, konferensiya va b. da qabul qilinadigan qaror

shart-sharoitlarni yaratib berish “Taraqqiyot strategiyasi” ning bir qismi hisoblanadi.

Xulosa qilib aytadigan bo’lsak so’nggi yillar yurtimiz hayotidagi barcha sohalarda o’zgarishlar bo’lmoqda. Mamlakatimizda so’nggi 4 yilda millatlararo munosabatlar va din sohasida 50 dan ortiq qonun hujjatlari va 40 ga yaqin qarorlar qabul qilindi. Bu qabul qilingan qonun hujjatlari va qarorlar mamlakatimiz fuqarolarining xohish-iroda hamda manfaatlarini o’zida mujassam etgan muhim o’zgarishlar bo’ldi. Muhtaram yurtboshimizning so’zlari bilan aytadigan bo’lsak:“ O’zbekiston millatlararo totuvlik va diniy bag’rikenglik sohasida o’z an’alariga doimo sodiq bo’lib, bu yo’ldan hech qachon og’ishmasdan ilgari boradi. Mamlakatimizda turli millat va diniy konfessiyalar vakillari o’rtasida o’zaro hurmat, do’stlik va ahillik muhitini mustahkamlashga birinchi darajali e’tibor qaratiladi. Bu – bizning eng katta boyligimiz va uni ko’z qorachig’idek asrab-avaylash barchamizning burchimizdir”. Bir so’z bilan aytganda mamlakatimizda millatlararo totuvlik va diniy bag’rikenglik sohasida ijobiy va o’zaro hurmatga asoslangan muhitni mustahkamlash borasida olib borilayotgan islohotlar natijasida millatlararo va dinlararo munosabatlarning yangi modeli yaratildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Mirziyoyev Sh. Erkin va farovon, demokratik O’zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: “O’zbekiston”, 2016. – 59 b.
2. Mirziyoyev Sh. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo’lishi kerak. –T.: “O’zbekiston”, 2017.-107 b.
3. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo’limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko’taramiz. –T.: “O’zbekiston”, 2017. – 592 b.

Internet saytlari:

1. <https://lex.uz>
2. <https://ziyonet.uz>
3. <https://old.muslim.uz>
4. <https://religions.uz>